

JEDAN AGRESIVNI SRPSKI SUFIKS: -ijáda

Ovaj rad nastao je kombinovanjem i ažuriranjem odgovarajućih odeljaka iz knjiga pod Bugarski (2006) i Bugarski (2013). Sa posebnim zadovoljstvom ga prilažem zborniku u čast Veri Vasić, kao mali znak sećanja na našu saradnju na raznim projektima i različitim povodima.

U ovom prilogu navode se 232 lekseme sa već neko vreme najproduktivnijim tvorbenim sufiksom u srpskom jeziku, izrazito žargonizovane prirode, koje smo prikupili (najvećim delom iz medija) tokom poslednjih petnaestak godina. One su kratko definisane i grupisane u nekoliko karakterističnih područja: (1) Susreti, igre i druženja, tipično praćeni takmičenjem (npr. *srednjoškolijada*, *brucošijada*, *folklorijada*); (2) Izložbe, najčešće prodajne i uz konzumiranje izloženog ili pripremljenog na licu mesta (npr. *pilićijada*, *palačinkijada*, *vinarijada*); (3) Festivali, priredbe i revije (npr. *Bugarijada*, *šeširijada*, *fićijada*); (4) Zaplet, gužva, zavrzleme (npr. *selektorijada*, *koalicijada*, *Šarićijada*); (5) Velika količina ili ponavljanje nečega (npr. *oglasijada*, *štrajkijada*, *telefonijada*); (6) Ironična ili posprdna karakterizacija nekog događaja ili ponašanja (npr. *amerikanijada*, *džiberijada*, *ludijada*); (7) Priredbe ili akcije u spomen na istaknute ličnosti (npr. *Šopenijada*, *Gogoljijada*, *Nušićijada*); (8) Razno (npr. *kosovijada*, *stravijada*, *Dindžijada*). Na kraju se daje objedinjen abecedni spisak svih leksema.

Ključne reči: savremeni srpski jezik, -ijáda, sufiksi, produktivnost, žargonizacija.

I. UVOD

Tekst koji sledi proistekao je iz autorovog dugogodišnjeg rada na analizi sufiksalne imeničke derivacije žargonskog karaktera u današnjem srpskom jeziku. Taj vremenski raspon pokazao se dovoljnim za praćenje produktivnosti poje-dinih sufiksa. Od ukupno 65 istraživanih sufiksa (uključujući i poneki sufiksoid), tokom devedesetih godina prošlog stoleća daleko najproduktivnijim se pokazao sufiks *-āk/-njāk/-ljāk*, za koji se može reći da je obeležio tu deceniju, i od koga je i počelo piščevo interesovanje za celu ovu problematiku; njemu je posvećen rad pod Bugarski (1995), a potom je praćen i narednih godina. Pokazalo se da je on ubrzo počeo da slabi, javljajući se u sve manjem broju primera, a u prvoj deceniji ovog veka vodeće mesto zauzeo je, zahvaljujući sve jačoj medijskoj podršci, sufiks *-ijáda*, koji je u naslovu ovog priloga okarakterisan kao agresivan, a koji bi poneko osetljivijeg uha već mogao nazvati i nesnosnim. Pojedinosti o ovim odnosima, o „padu” prvopomenutog i „usponu” drugopomenu-

tog nastavka, zainteresovani čitalac može da pronađe u autorovim knjigama iz 2006. i 2013. godine. U ovoj prilici samo ćemo navesti da je prvi izvor sadržao 98 primera sa sufiksom *-ijáda* za ceo prethodni period, a drugi 116 novih do marta 2013. godine, uz još 18 naknadno zabeleženih do predaje ovog članka u štampu septembra ove godine. To ukupno čini 232 lekseme, u velikoj većini žargonske, mnoge uz to okazionalne, a uz poneku verovatno već na pragu jezičkog standarda; one već registrovane u rečnicima standardnog jezika po pravilu nismo ni unosili.

Ovaj materijal ćemo u odeljku II podeliti u nekoliko grupa prema domeni-ma upotrebe, sažeto ukazujući na značenja pojedinih leksema, da bismo ih potom u odeljku III predstavili u obliku integralnog abecednog spiska. (Pri tome smo zanemarili za nas nevažne morfološke pojedinosti, pa smo tako, na primer, uključili i nekoliko reči tipa *bekrijada*, *čivijada*, *iluzijada*, kod kojih je segment *-ija* već sadržan u osnovi, ali se one semantički i stilski uklapaju u naš sociolingvistički motivisani korpus).

II. PRIMERI SA OBJAŠNENJIMA

(1) Susreti, igre i druženja, tipično praćeni takmičenjem. Od ove grupe počinjemo jer je ovaj internacionalni sufiks upravo u tom značenju, u standardnim rečima tipa *olimpijada*, *spartakijada*, *balkanijada*, otvorio put za nove domaće derivate, praćene ubrzanom žargonizacijom. Tu su najpre *gimnazijada*, *srednjoškolijsada*, *brucošijada*, *univerzijada*, *filozofijada*, *pravijada*, *ekonomijada*, *elektrijada*, *medicinijada*, *mašinijsada*, *građevinijsada*, *menadžerijada*, *grafijada* (susreti studenata odgovarajućih fakulteta ili usmerenja), *primatijada* (ovo nije skup primata nego studenata prirodnih nauka i matematike), *Difovijada* (sportski susret studenata fizičke kulture, Čanj), *Makabijada* (sportsko-zabavna manifestacija Saveza jevrejskih opština Srbije). Potom se nižu *domijada*, *robotijada* i *drumarijsada* (sportsko takmičenje đaka-domaca, robota, odnosno transportnih radnika), *Naftijada* („radničko-sportske igre naftne i gasne privrede Srbije”), *cementarijsada* (susreti radnika u cementnoj industriji), *čobanijada* (susret čobana), *komšijsada* (komšijsko druženje), *papučijada* (okupljanje papučića u Vranju), *kerijsada* (nije susret kerova nego godišnji skup žitelja subotičkog naselja Ker), *Srbijada* (okupljanje Srba u dijaspori), *Kumovijada* (šahovski turnir u Dragačevu gde takmičari igraju u paru sa svojim kumovima), *Travoltijada* (takmičenje u plesanju na staru disko-muziku u stilu filmova Džona Travolte).

Tu su i *žonglerijada* (takmičenje žonglera), *folklorijada* (folklorno takmičenje), *gitarijada*, *tamburijada*, *fankijada* (takmičenje u sviranju pomenutih instrumenata, odnosno izvođenju muzike „fank”), *biciklijada* i *rolerijada* (takmičenje u vožnji bicikla, odnosno rolera); *štukijada*, *smuđijada*, *somovijada* (takmičenje u ulovu ovih riba), pa *gurmanijada*, *bekrijada*, *čivijada*, *šizijada*. Tako-

đe *mudrijada*, *memorijada*, *vicijada*, *hitovijada*, *stihijada*, *švalerijada* i *lažijada* (nadmetanje u mudrovanju, pamćenju, pričanju viceva i dosetki, recitovanju stihova, ljubavničkim uspesima, odnosno laganju), *strašilijada* (takmičenje u pravljenju strašila za ptice), *šamponijada* (kolektivno pranje kose), *tucanijada* (prvenstvo u tucanju uskršnjih jaja), *gusanijada* (borba gusana).

Element igre, često povezan s takmičenjem, izražen je i u dečjem svetu, kroz kovanice kao *puzijada* (takmičenje beba u puzanju), *lavorijada* (brčkanje male dece u lavorima kao zamena za more), *igrarijada* (program dečje zabave), *cirkusijada* (predstava za decu [u političkom žargonu, miting političkih protivnika]), *peskijada* (izrada figura od peska), *sankanijada* (kolektivno sankanje), *klikerijada* i *balonijada* (igre sa klikerima, odnosno balonima), *Vrtićijada* (takmičenje vrtića u Novom Sadu), *Vašarijada* (priredba dece iz vrtića na Voždovcu u Beogradu), *klincijada* (smotra dečjeg stvaralaštva), *klovnijada* (dečji karneval), *dedamrazijada* (povorka Deda Mrazova).

(2) Izložbe, najčešće prodajne i uz konzumiranje izloženog ili pripremljenog na licu mesta. Pojedinačna objašnjenja ovde mahom neće biti potrebna, pa ćemo uglavnom samo nabrojati lekseme koje smo zabeležili: *pilićijada*, *pačijada*, *guščijada*, *jagnijada*, *prasicijada*, *mangulijada*, *butkicijada*, *gulašijada*, *sarmijada*, *roštiljijada*, *pečenjijada*, *kobasicijada*, *salamijada*, *kulenijada*, *slaninijada*, *pršutijada*, *čvarkijada*, *pihtijada*, *švarglijada*, *škembijada*, *papkarijada* (kuvanje svinjskih papaka, ne papkara), *mudijada* (takmičenje u pripremanju belih bubrega); *pasuljijada*, *kupusijada*, *krompirijada*, *paprikijada*, *patlidžanijada*, *ajvarijada*, *raštanijada*, *bundevijada*, *maslinijada*, *bostanijada*, *kestenijada*, *sirijada*, *pčelijada* (med, ne pčele); *pekarijada*, *pogačijada*, *picerijada*, *piti-jada*, *buregdžijada*, *štrudlijada*, *pekmezijada*, *višnjijada*, *kupinijada*, *šljivijada*, *šipurijada*; *poslastičarijada*, *palačinkijada*, *tortijada*, *kolačijada*; *rakijada*, *pivijada*, *špricerijada*, *vinijada*, *vinarijada*, *alkoholijada* (ispijanje alkoholnih pića, pijanka), *duvanijada* (sajam duvanskih proizvoda).

(3) Festivali, priredbe, revije: *Kancelarijada* (festival Asocijacije kancelarija za mlade u Srbiji), *Bugarijada* (festival bugarske kulture u Banatu), *Zvezdarijada* (kulturna priredba mladih Zvezdare u Beogradu), *Boemijada* (književno-muzičko veče na Čukarici u Beogradu), *Euroijada* (sportsko-zabavni boravak u Pragu za novosadske studente), *Afrikanijada* (manifestacija posvećena upoznavanju sa Afrikom), *Zaštitijada* (ekološka akcija u Sokobanji), *Makljanijada* (zabava šaljivdžija i lažova u Gornjem Milanovcu, nazvana po izvesnom Branku Petroviću Makljanu), *zetovijada* (priredba u čast dobrih zetova u Prijepolju). Zatim *Familijada* (porodični TV šou), *otporijada* (koncert u režiji političke organizacije Otpor, možda po modelu *protestijade* iz 1996–1997), *aprilijada* (aprilski maskenbal), *šeširijada* (revija šešira), *stripijada* (revija stripova), *reklamijada* (prikazivanje najboljih reklama u humanitarne svrhe), *pandurijada* (policajska smotra). Tu su još parade vozila – *fijakerijada*, *motorijada* (motoci-

kli), *traktorijada*, *džipijada*, *trabantijada*, *fićijada*, *bubijada* (Folksvagen), *minijada* (Mini Moris); te *smartijada* (izložba minijaturnih automobila Smart).

(4) Zaplet, gužva, zavrzlake. Naspram prototipske *rašomonijade* već niz godina nalazimo veliki broj aktuelnih neologizama, većinom okazionalnog karaktera: *selektorijada* (peripetije oko izbora selektora u sportu), *izborijada* (izborna gužva), *koalicijada* (kombinacije oko stvaranja izbornih koalicija), *dafimentijada* (beskrajno natezanje oko sudbine Dafiment banke), *hagijada* (zapleti u vezi s Haškim tribunalom), *dopingijada* (afera sa dopingom na Olimpijskim igrama), *penzijada* (muke s podelom penzija), *malinijada* (redovno godišnje natezanje oko cene malina). Zatim *vozačijada* i *autobusijada* (peripetije oko vozačkog ispita, odnosno dotrajalih autobusa), *busplusijada* (komplikacije oko uvođenja novog sistema naplate u gradskom saobraćaju u Beogradu); *dekanijada*, *bolonjijada*, *masterijada* (zapleti oko izbora dekana, primene bolonjskog procesa, titule mastera), te *spozorijada* (užurbana potraga za spozorima).

Ovakva dešavanja često se vezuju za pojedine imenovane ličnosti; tako su se na našem spisku našli *Šešeljiada* (afera oko izbora Vojislava Šešelja na Pravnom fakultetu u Beogradu), *Gotovinijada* (dugotrajna potera za hrvatskim generalom), *Fišerijada* (zavrzlake oko nastupa Roberta Fišera na šahovskim turnirima), *Poterijada* (frka oko Harija Potera). Potom *Šormazijada* (sporenje oko mandata poslanika Dragana Šormaza), *Ilićijada* (egzibicije ministra Velimira Ilića), *Šarićijada* (peripetije u vezi s narko-bosom Darkom Šarićem), *Filaretijada* i *Pahomijada* (skandal povodom dodele crkvenog odlikovanja vladici optuženom za pedofiliju), *Dodikijada* (komentar uz pretenzije Milorada Dodika da sastavlja Vladu Srbije), *Jeremićijada* (afera u vezi sa troškovnikom Vuka Jeremića za predsedavanje Generalnom skupštinom Ujedinjenih nacija).

(5) Velika količina ili ponavljanje nečega: *aforizmijada*, *oglasijada*, *bilbordijada*, *kartonijada* (poplava aforizama, oglasa, bilborda, kartona na fudbalskoj utakmici), *golijada* (kiša golova), *štrajkijada* (talas štrajkova), *telefonijada* (neprekidno telefoniranje), *remizijada* (serija remija u šahu), *papirijada* (visok stepen papirologije).

(6) Ironična ili posprdna karakterizacija nekog događaja ili ponašanja: *amerikanijada* (ponašanje u američkom stilu), *islamijada* (prodor orijentalne muzike u Srbiju), *džiberijada* (demonstracija prostakluka), *šamarijada* (komentar katastrofalnog poraza naših fudbalera), *iluzijada* (sejanje iluzija), *donkihottijada* (zaludno nastojanje), *komedijada* (pretvaranje nekog događaja u komediju), *ludijada* (ludiranje), *majmunijada* (ponašanje u majmunskom stilu), *đavolijada* (traženje đavola); zatim *đurđevijada* (prenaglašena javna proslava Đurđevdana), *tradicijada* (napadno demonstriranje narodnih tradicija), *keopsijada* (preambiciozna kvazimonumentalna gradnja). Za navodno simbolički više nego stvarni karakter današnjeg života upotrebljen je termin *simbolijada* (što nije daleko od *vodvilijade*).

(7) Priredbe ili akcije u spomen na istaknute ličnosti: *Šopenijada* (godišnji koncert u slavu Šopena), *Betovenijada* i *Mocartijada* (ciklusi Betovenove, odnosno Mocartove muzike), *Brocmanijada* (festival posvećen nemačkom džezeru Peteru Brocmanu), *Skovranijada* (priredba u čast kompozitora Dušana Skovrana), *Beketijada* i *Gogolijada* (pozorišne predstave inspirisane delom Samjuela Beketa, odnosno Nikolaja Gogolja); *Nušićijada*, *Džumhurijada*, *Kaporijada* (priredbe sećanja na Branislava Nušića, Zuku Džumhura, Momu Kapora), *Erićijada* (TV emisija o pesniku Dobrici Eriću), *Vinaverijada* (promocija sabranih dela Stanislava Vinavera), *Sterijada* (naziv katedre vršačkih pisaca); slično i *Grudenijada* (okupljanje porodice Gruden).

(8) Razno. Izvan gornje podele, donekle uslovne zbog mogućeg mestimičnog preklapanja izdvojenih kategorija, ostao je jedan broj leksema koje bi se teško mogle smestiti u bilo koju od njih. Ovo ne začuđuje ako se ima u vidu eksplozivna priroda ovog sufiksa, medijskog miljenika koji se još uvek nezaustavljivo širi na sve strane, porađajući i pokoju uistinu neočekivanu tvorevinu, pa bi se moglo reći – nema gde ga nema! Stoga ćemo više takvih primera svrstati „pod razno”. Za težak položaj preostalih Srba na Kosovu upotrebljen je termin *kosovijada* (valjda prema ranijoj *jeremijadi*, tj. tugovanki). Naišli smo i na *bibliotekijadu* (verovali ili ne: otvaranje prve srpske biblioteke u Ljubljani, u naslovu izveštaja u uglednom beogradskom nedeljniku). Tu su i *bonijada* (podela bonova umesto novca) i *rezultijada* (telefonski servis za sportske rezultate); veoma smešna stvar je *pišijada*, kasnovečernja žurka je *afterijada*, a odličan („strava”) provod je *stravijada*. Manje prijatna je *kajganijada* (zasipanje zgrada ili osoba jajima u znak protesta), dok utvrđivanje „globalnog indeksa konkurentnosti država” od strane Svetskog ekonomskog foruma ide pod ne tako zvučnim imenom *indeksijada*.

Nadalje, izuzetni uspeh atletičara Juseina Bolta na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. godine naši novinari su, već sasvim predvidljivo, propratili etiketom *Boltijada*. Pozorišna predstava po motivima priče o Penelopi i Odiseju nazvana je *Penelopijada* (valjda kao pandan već standardnoj *odisejadi*). Svetislav Basara je u NIN-u imao rubriku *Basarijada*, Aleksandar Baljak je svoju knjigu aforizama naslovio *Demokratijada*, a Slobodan Škerović svoj roman – *Šamanijada*. Zlatko Paković je svoju negativnu pozorišnu kritiku objavio pod naslovom *Ibijada* od Pozorja, dok je jedan izbor tekstova na biblijske teme nazvan *Biblijada*. Najzad, sasvim skorašnjeg datuma je *Đinđijada* („svetsko prvenstvo u svojatanju Zorana Đinđića od strane političara”, prema objašnjenju u jednom beogradskom dnevnom listu).

Eto, toliko zasad – a nema sumnje da će toga biti još podosta u narednom periodu. Naime, izgleda da je postalo gotovo nemoguće govoriti o nekom nadmetanju, natezanju, prikazivanju i sličnom bez pribegavanja ovoj spasonosnoj tvorbenoj poštapalici, koja naročito medijskim poslenicima prišteđuje napor

oko nalaženja prikladnog a za široku publiku dovoljno prijemčivog imenovanja pojave o kojoj je reč. A nama preostaje još završno postrojavanje prikupljenog leksičkog materijala, kojim zaključujemo ovu – kako je nazvati? Ah, pa da –*su-fiksijadu*.

III. ABECEDNI SPISAK PRIMERA

aformiz mijada	Afrikanijada	afterijada	ajvarijada
alkoholijada	amerikanijada	aprilijada	autobusijada
balonijada	Basarijada	Beketijada	bekrijada
Betovenijada	biblijada	bibliotekijada	biciklijada
bilbordijada	Boemijada	bolonjjada	Boltijada
bonijada	bostanijada	Brocmanijada	brucošijada
bubijada	Bugarijada	bundevijada	buregdžijada
busplusijada	butkicijada	cementarijada	cirkusijada
čivijada	čobanijada	čvarkijada	dafimentijada
dedamrazijada	dekanijada	Demokratijada	Difovijada
Dodikijada	domijada	donkihotijada	dopingijada
drumarijada	duvanijada	džiberijada	džipijada
Džumhurijada	đavolijada	Đindijada	đurdevijada
ekonomijada	elektrijada	Erićijada	Euroijada
Familijada	fankijada	fićijada	fijakerijada
Filaretijada	filozofijada	Fišerijada	folklorijada
gimnazijada	gitarijada	Gogoljijada	golijada
Gotovinijada	građevinijada	grafijada	Grudenijada
Gulašijada	gurmanijada	gusanijada	guščijada
hagijada	hitovijada	Ibijada	igrarijada
Ilićijada	iluzijada	indeksijada	islamijada
izborijada	jagnjijada	Jeremićijada	kajganijada
Kancelarijada	Kaporijada	kartonijada	Keopsijada
kerijada	kestenijada	klikerijada	klincijada
klovnijada	koalicijada	kobasicijada	kolačijada
komedijada	komšijada	kosovijada	krompirijada
kulenijada	Kumovijada	kupinijada	kupusijada
lavorijada	lažijada	ludijada	majmunijada
Makabijada	Makljanijada	malinijada	mangulijada
maslinijada	masterijada	mašinijada	medicinijada
memorijada	menadžerijada	minijada	Mocartijada
motorijada	mudijada	mudrijada	Naftijada
Nušićijada	oglasijada	otporijada	pačijada
Pahomijada	palačinkijada	pandurijada	papirijada
papkarijada	paprikijada	papučijada	pasuljijada

patlidžanijada	pčelijada	pečenjijada	pekarijada
pekmezijada	Penelopijada	penzijada	peskijada
picerijada	pihtijada	pilićijada	pišijada
pitijada	pivijada	pogačijada	poslastičarijada
Poterijada	prasicijada	pravijada	primatijada
protestijada	pršutijada	puzijada	rakijada
rašomonijada	raštanijada	reklamijada	remizijada
rezultijada	robotijada	rolerijada	roštiljijada
salamijada	sankanijada	sarmijada	selektorijada
simbolijada	sirijada	Skovranijada	slaninijada
smartijada	smudijada	somovijada	sponzorijada
Srbijada	srednjoškoliada	Sterijada	stihijada
strašilijada	stravijada	stripijada	sufiksijada
Šamanijada	šamarijada	šamponijada	Šarićijada
Šešeljiada	šeširijada	šipurijada	šizijada
škembijada	šljivijada	Šopenijada	Šormazijada
špricerijada	štrajkiada	štrudlijada	štukijada
švalerijada	švarglijada	tamburijada	telefonijada
tortijada	trabantijada	tradicijada	traktorijada
Travoltijada	tucanijada	univerzijada	vašarijada
vicijada	vinarijada	Vinaverijada	vinijada
višnjijada	vodviljijada	vozačijada	vrtićijada
Zaštitijada	zetovijada	Zvezdarijada	Žonglerijada

LITERATURA

- BUGARSKI, R. (1995). Jedan žargonizovani sufiks: sh. -āk. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*. XXXVIII/2: 157–167.
- BUGARSKI, R. (2006). *Žargon – lingvistička studija* (2. izd.). Beograd: Biblioteka XX vek.
- BUGARSKI, R. (2013). *Sarmagedon u Mesopotamiji – leksičke skrivalice*. Beograd: Biblioteka XX vek.

Prvi put objavljeno u: *Leksika gramatika, diskurs* zbornik u čast Veri Vasić / urednici Milivoj Alanović ...[et al.]. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 2013.169-177 [Elektronski izvor]